

perest, an per copulam de se licitam, scilicet conjugalem, in Ecclesia factam, polluatur Ecclesia. Aliqui enim absolute affirmant, quia iuris citata absolute loquuntur de effusione seminis. Itam, quia talis copula, quamvis non sit injusta, neque ex objecto intemperans, tamen hoc ipso, quod fit in Ecclesia, est sacrilega et peccatum mortale. Ita tenet Paludan. in 4, dist. 18, quæst. art. 4; Soto, dist. 32, art. 3; Cajet., in Sum., verb. Matrim. peccata, n. 6; et Sum. Angel., Consecr. 2, quæst. 7; Navarr., cap. 16, n. 33, et cap. 27, n. 253, qui alios citat. Idem Victor., in Sum., n. 90; Gloss. recepta in c. unico de Consecr. Eccles., in 6. Secunda opinio absolute, et in universum negat Ecclesiam violari per copulam conjugalem. Ita tenet Gloss. in cap. Ecclesiis, de Consecr., dist. 4, et significat Soto, dist. 13, quæst. 2, art. 3, ad 2; addit tamen, forsan ita esse, quia poenæ sunt restringendæ. Unde significat, ita esse pie interpretanda prædicta de cœnitia, maxime, quia in cap. Si motum, de Consecr., dist. 4, solum fit mentio adulterii, sicut etiam in cap. Significasti, de Adulteriis. Unde in quadam lege hujus regni, partit. 4, tit. 10, l. ult., per adulterium et fornicationem dicitur pollui Ecclesia. In dicto autem cap. Ecclesiis, solum dicitur, Ecclesias esse purgandas, cuiuscumque semine pollutæ fuerint. Non explicatur autem, cuius semine polluantur; ergo recte exponi potest, pollui iniqua seu polluta seminis effusione, quia per actum de se honestum et licitum non est cur polluatur Ecclesia; et ita erit distributio tantum accommoda, non vero absoluta, id est, ut intelligatur, non de semine, quomodo cumque et a quocumque effuso, sed de illo, quod tam inique effunditur, ut Ecclesiam polluat. Et confirmatur, nam usus matrimonii in Ecclesia non videtur res adeo turpis, ut secluso contemptu sit peccatum mortale, quia non est specialiter prohibitus aliquo jure positivo; considerata vero sola ratione naturali, cum ille actus non sit malus, sed honestus, non videtur adeo gravis irreverentia loci sacri, quod in illo fiat, secluso contemptu et scandalo. Unde Soto, dicta dist. 32, dicit, si concubitus sit occultus, forte non esse peccatum mortale, quia tunc non violatur Ecclesia, quia non violatur nisi publico actu, ut statim dicetur, ob idque (inquit) injuria non est adeo atrox censenda. In quo discursu significat, quando conjugalis copula est publica, esse peccatum mortale, quia violat Ecclesiam. Quod (ut verum fatear) non videtur recte

animadversum, quia actio non fit peccatoria, quia polluit Ecclesiam, sed potius, quia ipsa est turpis et repugnans Ecclesiam sanctitati, ideo ex institutione Ecclesiae illi adjuncta est veluti censura seu interdictio talis loci; si ergo copula conjugalis occulta, in Ecclesia facta, non est peccatum mortale, etiam publica non erit peccatum mortale, secluso scandalo; dicitur enim publica, non quia fit coram omnibus; id enim per se est turpe et contra honestatem; sed quia omnibus nota est ex publica cohabitatione in Ecclesia, et in eodem thoro; quo sensu illa circumstantia est impertinens ad honestatem, vel turpidinem, secluso scandalo; ergo nec etiam publica copula polluet locum sacrum, quia, ut polluere possit, debet supponi peccatum mortale. Tertia opinio distinctione utitur; nam quando conjuges ex justa causa coguntur in Ecclesia habitare et dormire, præsentim longo tempore, tunc censem, non violari Ecclesiam per copulam conjugalem, secus vero esse, si absque legitima causa ibi conjungantur. Fundamentum esse potest, quia quando fit hoc posteriori modo, talis usus matrimonii est illicitus et sacrilegus, contra reverentiam loco sacro debitam; priori autem modo est licitus, quia non sunt obligandi homines ad rem adeo difficultem, qualis est diuturna continentia in ea occasione, et veluti tentatione, solum propter quamdam extrinsecam decentiam loci sacri; tum etiam quia non sunt conjiciendi in periculum mortale illicitæ pollutionis; et ideo, quando solum hac de causa conjunguntur ad vitandum tale periculum, potius in hoc videntur locum sacrum reveri, quam illi injuriam facere. Et hanc opinionem sic expositam tenet Richard. in 4, dist. 32, art. 3, quæst. 4; Major, quæst. 1; Sylvest., verb. Consecrat. 2, q. 5, et verb. Debitum, quæst. 3; Castro, lib. 4 de Legi penit., cap. 7, documen. 2; Covar., in 4 lib. Decret., part. 2, cap. 7, § 2, n. 3; et Vict., in Sum., n. 276, dicit, hanc opinionem esse probabilem, et securam practice. Et revera ita est, unde, formaliter potius, quam materialiter, eam explicando, haec videtur generalis regula assignanda, per copulam conjugalem illicite, et injuriosa factam in Ecclesia, pollui Ecclesiam, quia tunc eadem est ratio de tali effusione seminis, et de cœteris, nam licet non sit contra justitiam, tamen respectu circumstantiae loci est intemperans, atque etiam sacrilega. Unde, cum iura, quæ de hujusmodi effusione loquuntur, quamvis interdum nomi-

nent unam vel aliam speciem illicitæ effusione, tamen generatim loquendo, ut nimur, comprehendant voluntariam et illicitam effusionem seminis, necessario etiam dicendum est, complecti etiam copulam conjugalem, predicto modo factam. At vero, quandocumque conjuges excusantur a peccato mortali in hujusmodi copula, verisimilius est non polluit tunc Ecclesiam, etiam si publica sit, quantum moraliter de tali actu publice constare potest, quia in prædictis decretis nullum est verbum, ex quo possit contrarium elici, ut satis declaratum est; et alioquin nulla est ratio, cur ex tali actu licito, qui cum reverentia et timore Dei fieri potest, Ecclesia polluatur. Item, effusio sanguinis, si ex justa causa fiat, ut, v. gr., ad defensionem vitæ corporalis, non polluit Ecclesiam; ergo neque effusio seminis honesta, et honeste facta ex justa causa, v. gr., in defensionem vitæ spiritualis, seu ad vitandum periculum incontinentiae, polluet Ecclesiam. Quando autem talis copula licite, vel illicite fiat in Ecclesia, ad materiam de matrimonio spectat; nunc autem breviter possumus hac regula uti: quotiescumque moraliter, et juxta humanam fragilitatem vitari potest, aut in alio loco fieri, peccatum mortale erit, intra Ecclesiam illam perpetrare; non vero quando humana necessitas, vel fragilitas compellit. Unde, si conjuges non coguntur dormire intra Ecclesiam, quia, licet fortasse cogantur in ea habitare, tamen possunt in cubiculis adjunctis dormire, tunc graviter peccabunt in Ecclesia coendo. Item, si justa ex causa in Ecclesia dormiant, tamen brevi tempore, una scilicet, vel alia nocte, ut, v. gr., si voti causa in Ecclesia maneat, graviter peccabunt coendo, quia faciliter possunt se continere, et separare quoad thorum, ita ut morale periculum pollutionis, et similis intemperantiae evitent, et in hujusmodi casibus, non solum peccat, qui petit debitum, sed etiam, qui reddit, quia alter non habet jus petendi tali tempore et loco. At vero, si justa ex causa cogantur habitare longo tempore in Ecclesia, in qua nullus sit locus adjunctus, in quo dormire possint, præter ipsum templum, v. gr., propter obsidionem, vel propter aliquod crimen, vel quid simile, tunc copula conjugalis in Ecclesia non erit peccatum mortale, propter rationes supra factas. Unde addo, etiam si non uterque conjunx, sed alter tantum in Ecclesia perpetuo manere cogatur, ita ut extra illam nullo modo possit petere aut reddere debitum, non videri peccatum mortale, si

absolute occultum, respectu populi. Evidentia autem facti non est ita intelligenda, ut necesse sit, factum ipsum videri publice ab omnibus; id enim, nec necessarium est, nec saepē moraliter possibile; satis ergo est, quod *juxta negotii*, seu facti qualitatem sufficiens notitia illius communiter in plebe, aut in parochia habeatur. Unde ait Soto, si publice constet, virum et feminam in Ecclesia cohabitare in eodem thoro, id satis esse ad evidentiam illius facti, et ut Ecclesia polluta censeatur. Et Navarr. addit, quamvis ob delictum factum coram duobus Ecclesia non sit polluta, quādū illi tacent, tamen, si post aliquod tempus illi publice prodant delictum, ex tunc incipere Ecclesiam esse pollutam, ex quo delictum incipit esse publicum; sufficit ergo publica notitia, vel sufficiens testimonium morale, vel talia indicia, quae testibus aequivalent, et moralem certitudinem efficiere possint. Addi vero ulterius probabiliter potest, post decretum Conc. Constantiens. restringentis censuras, ut neminem obligent ad se abstinentem usque ad juridicam denunciationem, nisi in casu publicae percussionis clerici; addi (inquam) potest, etiam in praesenti casu non sufficere quācumque notiam delicti, donec per sententiam judicis declaratum sit, Ecclesiam illam esse pollutam, sicut Ecclesia nunc non est interdicta, ut obligemur abstinere et interdictum servare, donec per judicis sententiam censura interdicti publice denunciata sit. Ratio est, quia verba decreti sunt, ut nemo teneatur abstinere a quibuscumque divinis, prætextu cuiuscumque sententiae aut censuræ, a jure vel ab homine generaliter promulgatae, donec in particulari seu nominatim declaretur; interdictum autem est censura quædam; hæc vero pollutio Ecclesiae est quoddam interdictum, ut significat Paludan. supra, et Sylvest., verb. Interdictum 4, quest. 3, et quasi sententia quædam jure lata; ergo merito censeri potest comprehensa sub illo decreto Concil. Constantiens., et ita docuit Salmanticæ, ante plures annos, gravis quidam Theologus Dominicanæ familiae; et est probabile; plenior autem hujus rei resolutio usque ad materiam de interdicto differatur. Videtur enim res valde incerta. Nam hæc Ecclesiae pollutio impropriissime inter censuras numeratur; non est enim proprie interdictum, ut plane colligitur ex cap. Is qui juncto, § Is vero, de Sentent. excommun., in 6, ut inferius clariss. ednotamus.

5. *Auctoris sententia.* — *Argumentum a paritate rationis non semper sufficit.* — Quarto violatur Ecclesia, si in ea fidelis excommunicatus sepeliatur, ut tradunt omnes citati ex c. Consulisti, de Consecr. Ecclesiæ vel altaris, ubi de cœmeteriis sermo est. Est autem eadem vel major ratio de Ecclesia, cum ipsa sit principalis in hoc negotio; cœmeterium autem sit, quasi accessorium, cap. unico de Consecr. Ecclesiæ, in 6. Solum est adnotandum ex Vict., in Sum., dub. 99, nunc post decretum Conc. Constant. supra tactum, necessarium esse, ut hujusmodi excommunicatus sit nominatim excommunicatus, aut manifestus percussor clerici, quia hos tantum tenemur vitare, et ita etiam hos tantum tene-
mur in loco sacro non sepelire. Denique reliqui omnes jam censentur ut occulti excommunicati. Ex hoc tamen casu inferunt a simili Doctores, idem dicendum esse, Ecclesiam scilicet violari, si ab Episcopo excommunicato consecretur vel benedicatur. Ita docent Palud. et Sylvest. supra, cum Abbat, et Hostiensi, in dicto cap. Consulisti, qui nullo jure id probant; sed tantum argumento a simili ex eodem cap. Consulisti; nam, si sepultura corporis excommunicati (inquit) polluit ipsum locum, multo magis consecratio ipsa transiens per os excommunicati eundem locum polluet. Itaque consecratio, vel benedictio facta ab Episcopo excommunicato et tenet, et rata est, quia substantialiter jurisdictionem non requirit, sed potest atem ordinis, quam non auferit excommunicatio; manet ergo talis Ecclesia consecrata vel benedicta; dicitur tamen ab his auctoribus simul manere polluta, seu quasi suspensa, ne munus suum loci sacri exercere possit; sicut, qui excommunicatus ordinatur, ordinatus quidem manet, suspensus tamen relinquitur, ne ordines exercere possit. Ego autem (ut verum fatear) quamvis non inveniam auctores contradicentes huic sententiae, illi assentiri non possum, quia in hujusmodi legibus penalisbus et odiosis, argumentum a simili est inefficacissimum. Unde, quod de irregularitate in jure cautum est, scilicet non incurri, nisi in jure sit expressa, verum esse existimo de quācumque censura, aut pena ipso jure incurrenda, quia, si in jure lata non est, quomodo ipso jure incurretur? Sed in praesente casu non est lata hec censura ipso jure; ergo neque etiam incurritur ipso jure; nam licet jus voluerit, Ecclesiam pollui per sepulturam excommunicati, non tamen voluit idem fieri per actionem.

nem excommunicati. Neque argumentum a paritate rationis sufficit, quia esto concedamus esse parem rationem, potuit Ecclesia uti ea ratione in uno casu, et non in alio, ne aut casus multiplicaret, aut omnes impunitos relinqueret. Vel negari potest, esse parem rationem, quia injuria, quæ fit Ecclesiæ per sepulturam hominis excommunicati, est, vel major, vel permanentior, quia corpus, ab Ecclesia præcismum, quasi in custodiam committitur loco sacro. Adde, si licet argumentari a paritate rationis, fortius argumentum in contrarium suni ex cap. A nobis, de Sacram. non iterand., ubi dicitur, non pollui altare, vel Ecclesiam ex eo quod schismaticus, vel excommunicatus in ea celebret; ergo pari ratione non polluetur ex eo, quod excommunicatus eam consecret. Item, si argumentum a simili esset efficax, sicut Ecclesia polluit, quia in ea excommunicatus sepelitur, etiam polluetur, si sacerdos excommunicatus aliquem solemniter in Ecclesia sepeliat; quod tamen sine dubio falsum est; est ergo illud argumentandi genus invalidum. Tandem, si metaphysice hoc velimus expendere, quando Ecclesia ab excommunicato consecratur, nihil fit in Ecclesia consecrata, ut sic, quo possit pollui, quia pollutio Ecclesiæ supponit consecrationem ejus; talis autem consecratio non supponit, sed facit Ecclesiam consecratam, et circa illam consecratam nihil amplius consecratur; non est ergo, cur polluatur, vel suspendatur, quoniam exercere possit munus loci sacri; haec ergo sententia mihi videtur verior propter vim rationum, etiam si auctoritate destituta sit.

6. *Quintus casus in quo violatur Ecclesia.* — *Notatu dignum.* — *Accessorum sequitur principale, non vero e contrario.* — *Sylvestri quæsitum.* — *Quæsito satisfit.* — *In quibus locis hi casus locum non habeant.* — Quinto violatur Ecclesia, quando aliquis paganus seu infidelis in ea sepelitur, vel sepultus jacet, ex cap. Ecclesiam 1 et 2, de Consecrat., dist. 4; nomine autem pagani et infidelis comprehenduntur etiam pueri, qui ante baptismum moriuntur. Sunt enim infideles, saltem negative. Addunt vero Sylvest. et alii, hoc procedere, quando hujusmodi infidelis, in seipso (ut sic dicam) sepelitur; secus vero esse, si sepelitur in alio, ut si mulier fidelis prægnans in Ecclesia sepeliatur, quia tunc fœtus non reputatur ut persona per se distincta, sed ut pars matris. Hoc autem accidere potest, si puer, vel antea, vel simul cum matre moriatur; nam, si vivere credatur, aperienda est mater, ut baptizetur infans, ut in superioribus dictum est. Quod si ex negligentia, vel malitia non ita fit, sed contingat matrem mortuam habentem in utero filium vivum ita sepeliri, ratione homicidii pollueretur Ecclesia, si, dum mater sepelitur, infans in ipsa Ecclesia occidatur, quia quoad hoc non reputatur filius ut pars matris, ideo illud est verum homicidium, sicut etiam patet a simili in abortu; si vero extra Ecclesiam permittitur prius mori, vel etiam intra uterum interficeretur, et postea mater sepeliretur in Ecclesia, non pollueretur hoc titulo, quia puer tunc per se non sepelitur, sed per accidens fertur cum matre. Atque hi quinque casus a nobis enumerati locum habent, non solum in Ecclesiis consecratis, sed etiam simpliciter benedictis, ut colligitur ex dictis duobus capitibus Ecclesiam, et ex cap. Consulisti, et cap. Si Ecclesia, de Consecr. Eccles., vel altaris. Nec solum in Ecclesiis, sed etiam in cœmeteriis locum habent, que eodem modo benedicuntur, sicut Ecclesia, ut constat ex cap. unico de Consecr. Eccles., in 6, ubi etiam additur, violata Ecclesia consequenter violari cœmeterium illi annexum, quamvis e converso, violato cœmeterio, non violetur Ecclesia, quia accessorum sequitur principale, non vero e contrario; unde necesse est, cœmeterium esse contiguum Ecclesiæ; nam si sit remotum, non censetur illi annexum, et ideo non violabitur, quamvis violetur Ecclesia, ut in eodem cap. dicitur; et similiter, si duo sunt cœmeteria distincta, etiam si ita sint conjuncta, ut pariete tantum interjecto dividantur, et communem habeant portam, per quam sit transitus ab uno ad aliud, nihilominus, violato uno, non censetur aliud violari, quis non censetur alteri annexum, sed utrumque Ecclesiæ. Quærer autem Sylvester, verbo Cœmeterium, quid sit dicendum, si contingat pollutionem fieri in ipsa porta intermedia; et refert quodam asserentes, tunc pollui cœmeterium illud, cui propinquior est pars illa, in qua accidit pollutio. Sed hoc est difficile ad judicandum, et non est sufficiens responsio; quid enim dicetur, si totum januae spatiū polluatur, vel pars æque distans? Dici vero potest, cum spatiū illud januae commune sit utriusque cœmeterio, dimidiā partem ejus ad unum sibi contiguum pertinere, aliam vero ad aliud, ideoque si pollutio in altera parte tantum contingat, illud cœmeterium pollui, quod ei

contignum est; si autem in utraque parte fiat, utrumque pollui. Si autem paries et janua tota censeatur pertinere ad unum cœmeterium, et non ad aliud, quia, v. gr., in illius solo facta est, tunc illud tantum cœmeterium polluitur, ad quod janua illa pertinet. Et eodem modo judicandum est de Ecclesia, si pollutio contingat in porta Ecclesiae. Nam, si sit in parte interiori, quam contingunt et claudunt januae Ecclesiae, tunc polluitur Ecclesia; secus vero, si contingat in exteriori parte, quia tunc censemur totum id fieri extra Ecclesiam. Denique hi casus non habent locum in oratoriis, vel similibus locis, quæ nec consecrata sunt, nec benedicta, quia jura ci-tata tantum loquuntur de Ecclesiis. Ecclesia autem nomine solum significatur templum consecratum aut benedictum.

7. *Sextus casus.* — Sextus casus est, quando parietes Ecclesiae comburuntur, vel ita des-truantur, ut eam integre reædificari oporteat; tunc enim iterum consecranda est, quia consecratio perditur, destructa re, in qua fundatur; oportet tamen, ut parietes simul ruant; nam, si paulatim et successive destruantur ac reparentur, non perditur consecratio, quia semper censemur manere idem numero tem-plem; quod intelligendum est, dummodo pars non consecrata, quæ additur, non sit major, quia tunc id, quod est majus, censemur ad se trahere quod minus est; secus vero est, si tectum ruat, et parietes integri maneant, quia tunc consecratio non amittitur, quia po-ssimum circa parietes versatur, ubi linitio et crucis fiunt; atque hæc colliguntur ex cap. *Ligneis*, de Consecratione Ecclesiae, et ex cap. *Ecclesiis*, de Consecr., dist. 1, et tractat late *Sylvest.*, verbo *Consecrat.* 2, quæst. 4. Hic tamen casus non habet locum in Ecclesia, vel cœmeterio benedicto, ut significat supra *Sylvest.*, quia tantum benedicitur ipsum solum, quod semper idem manet; consecratio autem fit in parietibus. Unde hic casus non proprie pertinet ad Ecclesiae consecratae pollutionem, sed ad destructionem potius ipsius consecrationis; et ideo in eo non reconciliatur Ecclesia, quæ instaurata est, sed iterum consecratur, ut dicitur in prædictis juribus, quæ solum de Ecclesia consecrata loquuntur.

8. *Conclusio.* — His positis, in proposita quæstione dicendum est, ex suo genere, ac per se loquendo, peccatum mortale esse, in Ecclesia violata Missam dicere, antequam pu-rificetur. Ita docent omnes Doctores in 4, dist. 48, quæst. 8; *Sylvest.*, verbo *Consecratio* 2;

Navarr., cap. 25, num. 83, et cap. 26, num. 250. Ratio vero est facilis, si intelligatur, quid si hæc pollutio Ecclesiæ; nihil enim est aliud, quam censura quædam, seu prohibitio jure Ecclesiastico introducta, ut nec sacrum, aut alia divina officia fiant in hujusmodi Ec-clesia, quando aliquod ex prædictis delictis, seu impedimentis intervenit, ut constat ex citatis decretis. Hoc autem præceptum est justum et grave, pertinetque ad reverentiam Ecclesiarum; ergo obligat sub mortali. Addit vero hic S. Thom. de licentia Episcopi posse fieri sacrum in Ecclesia violata ante reconcilia-tionem, quia si Episcopus potest dare li-entiam, in loco non consecrato sacrificandi, ergo et in loco nondum reconciliato. Item, quia in cap. *Missarum*, absolute dicitur, Mis-sam posse dici ubi *Episcopus permiserit*; et in c. Hic ergo, de *Consecr.*, dist. 4, ubi *Epis-copus jusserrit*. Ergo sub hac generali regula comprehenditur etiam Ecclesia polluta, si Episcopus in ea jusserrit, vel permiserit cele-brari. Addit vero Soto (et videtur quidem verum), ut hoc juste fiat, requiri gravem cau-sam, quia est dispensatio quædam in lege Ecclesiastica et gravi. Et tanta posset esse necessitas, ut, si non posset accersiri Episcopus, etiam sine facultate ejus id liceat, quia Ecclesiasticum præceptum non obligat cum tanto rigore. Atque his modis excusantur, qui in regionibus septentrionalibus sacrificant in locis, in quibus sepulti sunt haereticæ, quia, vel necessitate coguntur, quia alibi commode sacrificare non possunt; vel etiam Episcopi videntes et consentientes facultatem præbere censemur.

9. *Quæsitum.* — *Responsio.* — Sed quæret aliquid primo, an sit aliqua poena, vel cen-sura imposta ei, qui in Ecclesia violata contra canones Ecclesiae sacrificat. Respondeatur: primo certum est, ratione hujus delicti non incurri proxime et immediate irregularitatem aliquam, ut docent omnes citati auctores, Pa-lud., Soto, *Navarr.*, *Sylvest.*, verbo *Consecr.* 2, quæst. 9, et est expresse declaratum in c. Is qui, de *Sentent. excomm.*, in 6, et ibidem ratio redditur, quia non est in jure expres-sum. Dices: licet non sit expressum sub spe-cifica ratione, tamen est expressum sub gene-rali ratione interdicti; nam (ut ibidem dicitur, § Is vero qui) qui celebrat in loco interdicto, irregularis fit. Sed Ecclesia violata est inter-dicta: ergo. Respondeatur, hoc esse manifestum argumentum, hoc impedimentum violationis Ecclesiae non esse interdictum, nec censuram

aliquam, sed esse aliud genus impedimenti, seu inhabilitatis illius loci. Addit vero *Sylvest.* supra, cum quibusdam Jurisperitis, eum, qui celebatur in Ecclesia violata, manere ipso jure suspensum, et consequenter, si iterum post talem suspensionem celebret, aut similes actus Ordinis exerceat, fieri irregularem, juxta dictum cap. Is qui. Hanc autem suspensionem colligunt ex cap. *Episcoporum*, de *Privilegiis*, in 6. Sed ex illo textu non colligitur talis poena, ut in sectione precedente in simili casu annotavi; nam ibi solum imponitur ea poena celebranti in loco interdicto; sed locus violatus, et proprie et in rigore loquendo, non est interdictus, ut ex d. cap. Is qui, mani-feste probatum est; ergo, qui in illo celebatur, non incurrit poenam illam; quapropter, neque immediate, nec mediate, fit irregularis, etiam si semel aut sepius in eodem loco violato celebret, ut latius dicemus, agentes de censuris.

10. Secundo quæret aliquid: quid faciet sa-cerdos, si, dum celebatur, Ecclesia violatur? De hoc legi possunt auctores supra citati, præsertim Soto, dist. 4, quæst. 2, art. 3 et 4; Jacob. de Graffii, lib. 2, cap. 47, num. 10; et breviter dicitur: si violatio contingat post canonem incepsum, absolvere debet Missam absque interruptione, quia jam censemur quasi substantialiter inchoatum sacrificium, et ideo interrumpi non debet propter Ecclesiasticum loci impedimentum superveniens; si autem nondum canonem inchoavit, debet cessare, donec Ecclesia reconciliata sit. Quod si Ecclesia sit tantum benedicta, ipse potest statim eam reconciliare, juxta cap. Si Ecclesiae, de *Consecrat.* Ecclesiae vel altaris, per aspersionem aquæ benedictæ, et alias breves et faciles cæremoniæ, prout habentur in cæremoniæ Ecclesiastico; si autem illam recon-ciliare non possit, ex ui debet vestibus sacris et sacrificium omittere. Quod maxime neces-sarium erit, quando Ecclesia, quæ violatur, est consecrata, quia non potest a simplici sa-cerdote reconciliari, sed tantum ab Episcopo proprio, vel ab alio Episcopo, ex licentia ejus; simplici enim sacerdoti id committi non potest, nisi per summum Pontificem, sicut neque Ecclesie consecratio. Ita colligitur ex cap. *Aqua*, et cap. *Proposuisti*, de *Consecrat.* Ecclesiae vel altaris, ut notant reliqui auctores supra citati.

SECTIO V.

Utrum requiratur altare consecratum, ut possit licite Missa celebrari.

1. *Etymologia nominis altare, ostenditur.* — Postquam dictum est de communi loco et re-moto, dicendum sequitur de propinquiori, quod est altare, de quo frequens mentio est apud antiquos Patres, ut patet ex can. 3 et 30 Apost., et ex Dionys., cap. 3 Ecclesiast. Hierarch., et aliis Patribus supra citatis, et inferioris citandis, quia altare majorem con-nexionem habet cum sacrificio, quam tem-plem, Ecclesia, aut tabernaculum; et ideo, ut notavit Strabo, de *Rebus Eccles.*, cap. 1, antiquius est illis; Abraham enim, Isaac, et aliis Patriarchæ, Deo altare erexerunt, pri-uquam tabernaculum, vel templum ædifica-tum fuerit, quia ad sacrificandum Deo ne-cessarium eis fuit aliquem certum locum eligere, in quo hostiam immolarent, qui altaris nomine significatur. De cuius ety-mologia multa scribuntur ab auctoribus. Bre-viter tamen illa deductio nobis placet, quod altare ab ara dictum sit, ut altare sit, quasi alta ara; locus enim sacrificii in altum eri-solet, tum propter reverentiam; tum propter significationem; tum propter sacrificandi commoditatem; ara vero dicta est, vel a pre-cationibus, quæ conjuguntur sacrificiis, quia Græci precatio[n]es aras vocant; vel ab ardore, quia ibi incensæ victimæ ardere so-lebant, ex *Strabone*, supra, cap. 6, et *Isidor.*, lib. 15 *Originum*, cap. 4. In Ecclesia autem Catholica, ut Greg. Nazianz. notavit, orat. 4, a purissimo et inruento sacrificio ara nomi-natur, quæ etiam altare dicitur, ad *Hebr.* 13: *Habemus altare, de quo edere non habent potestatem, nisi qui tabernaculo deserviunt.* Ad quod allusit Christus, Matth. 5, dicens: *Si offers munus tuum ante altare, etc.* Nam verba illa non tantum ad præsentes, qui tunc aderant, sed ad nos etiam dirigebantur, qui super Christi altare oblatur eramus; et eodem modo intelliguntur optime verba Pauli, 1 ad Cor. 9: *Qui altari deserviunt, de altari vivere debent; quod altare statim mensam appellat, cap. 11: Non potestis mense Domini participes esse, et mense dæ-moniorum;* nam eadem ara, quæ altare est ad offerendum Deo sacrificium, mensa est, in qua cibus vita fidelibus proponitur. Unde Optatus Milevit., lib. 6 contra *Parmenian.*, altare vocat sedem corporis et sanguinis

Christi. Augustin. autem, 20 contra Faust., cap. 21, dicit esse locum, in quo corpus Christi offertur; et serm. 44 de Sanctis, corpus Christi dicit esse in altari, et altare esse formam corporis Christi. Quod etiam dixit Ambros., lib. 4 de Sacram., cap. 2, et lib. 5, cap. 2, adducens illud Ps. 42: *Introibo ad altare Dei, ad Deum qui laetificat juventutem meam.* Unde Iren., lib. 4, cap. 2, probat Apostolos veros fuisse sacerdotes, quia altari serviebant. De quo insignis etiam fit mentio apud Greg. Nazianz., orat. 41; Ambros., epist. 33; Augustin., epist. 50; et Chrys., lib. 6 de Sacerdotio, et hom. 41 in 4 ad Cor.; Hieron., epist. 3, quae est epitaph. Neptiani: *Subverse Ecclesiae, ad altaria Christi stabulati equi, Martyrum effossae reliquiae.* Quibus verbis nostri potius, quam sui temporis calamitatem deploare visus est. Idemque Hieron., lib. contra Vigilantium, dicit, tumulos Martyrum esse Christi altaria, quia nimurum, sub altaris, in quibus Missae dicuntur, corpora Sanctorum collocari solebant.

2. Altare duplex. — Ex his ergo satis constat, necessarium esse altare ad hoc mysterium Eucharistiae conficiendum et offendendum; quod ex communi etiam ratione sacrificii satis constat; nam ad offendendum sacrificium, necessarium est altare; sed hoc mysterium est verum sacrificium; ergo ad illud conficiendum necessarium est altare. Quale vero, vel quotuplex illud sit, explicandum superest. Principio igitur, claritatis gratia, distinguendum est duplex altare. Unum dicitur fixum, aliud portatile; altare fixum est, tota illa mensa, in qua integrum Missae mysterium fit, quia in altari interdum totus integer superior lapis, qui propriissime vocatur Mensa altaris, consecratus est, et superaedificatus aliis lapidibus, quibus totum altare erigitur et constat; et de hoc altari frequentius loquuntur Patres, ubicumque altaris mentionem faciunt; interdum vero altare fixum non habet superiorum lapidem consecratum, aut certe nullum est altare fixum, sed solum ligneae, et facile mutabiles mensae; et tunc necessarium est altare portatile, quod aram vulgo appellant. De quo plura statim.

3. Secunda conclusio. — Notatu dignum. — Dicendum ergo secundo est, ad offendendum Missae sacrificium, necessarium omnino est altare lapideum consecratum; sive illud fixum sit, sive portatile; hoc enim, per se loquendo, non refert. In hac conclusione

multa continentur: primum est, materia, ex qua altare erigi seu confici debeat, scilicet, quod sit lapidea; ita enim statutum est in Concil. Hippon., cap. 6, ut Gratian. refert, cap. Altaria, de Cons., dist. 4, vel in Concil. Epaunensi, cap. 26 et 27, ut referunt Burch., lib. 3, cap. 25; et Ivo, part. 3, cap. 20. Et inter Evaristi Papae decreta quoddam simile refertur, scilicet: *Altaria, si lapidea non fuerint, ad celebranda divina officia non consecrentur.* Est ergo haec consuetudo in Ecclesia antiquissima, quam multi existimant, a temporibus Sylvestri incepisse. Nam antea propter tyrannorum persecutionem, quoniam fideles vix habere poterant certa loca, in quibus sacrificarent, sed in cavernis, cryptis, et aliis occultis locis, prout poterant, rem divinam faciebant, ideo altaris lignis utebantur, quae facile de loco in locum transferri possent; postea vero concessa Ecclesiae pace per Constantimum, statutum est, atque usu receptum, ut altare lapideum sit. Quamvis antiquissimum altare ligneum, quo Apostoli et Pontifices usi fuerant propter eorum reverentiam jussu Sylvestri conservatum sit, ut in eo solus Pontifex certis temporibus sacrificet; reliqua autem omnia lapidea sunt. Ad quod videtur allusisse Chrysostom., hom. 20 in posteriore ad Cor., de altari scribens: *Lapis quidem est natura, sanctum autem fit, quoniam corpus accipit Christi;* et Greg. Nyssen., orat. de sancte baptismate, dicens: *Altare hoc sanctum, cui assistimus, lapis est natura communis, sed Dei cultui dedicatum, atque consecratum;* et Augustin., serm. 255 de Tempore: *Consecrationem altaris hodie celebramus, et juste ac merito gaudentes celebramus festivitatem, in qua benedictus, vel unctus est lapis.* Rationem autem hujus consuetudinis tradidit D. Thom., ad 5, tum mysticam, tum litteralem; mystica est, quia altare representat, vel Christum, de quo scriptum est: *Petra autem erat Christus;* vel sepulchrum Christi, quod lapideum fuit. Olim vero altare ligneum significabat crucem, quae fuit altare, in quo Christus sacrificium cruentum obtulit; sed illa materia mutata est propter commoditatem usus; unde ratio litteralis est, quia materia lapidea, et vulgaris est, facile que haberi potest, et est firmior ac durabilior, quam oportebat esse, ut immutabilem consecrationem acciperet. Solum est observandum, in altari fixo non oportere, ut totum altaris aedificium lapideum sit; potest enim esse ligneum, vel terreum, quantum ad omnes

remotores partes. Solum ergo requiritur, ut superior mensa lapidea sit: illa enim sola consecratur. In universum autem loquendo, sufficit, ut ara lapidea sit, dummodo alia necessaria habeantur, ut dicemus; oportet tamen, ut sit tanta longitudinis et latitudinis, ut capere possit pedem calicis, et hostiam seu patenam, ut possint post consecrationem supra illam collocari. Non oportet autem scrupulose in hoc laborare, ut calix et patena seu hostia, quoad omnes partes suas super lapidem constitui possint; satis enim est, ut quoad majorem partem supra illum collocari valeant, dummodo firma sint, et sine periculo cadendi, quae omnia sunt assumpta ex communi Doctorum sententia in 4, dist. 13, ubi specialiter videndi sunt Paludan., quæst. 2, art. 4; Soto, art. 3; et Alens., 4 part., q. 38, membr. 3, alias quæst. 40, membr. 5, art. 2; Sylvest., verbo Altare; Navarr., cap. 25, num. 83.

4. Secundo explicatur, in conclusione posita, forma, seu quasi forma hujus altaris, quæ est consecratio; non enim agimus de forma materiali et physica, qualis in praesenti esse posset figura; haec enim nulla certa requiritur ex alio Ecclesiae decreto, sed communi usu esse solet quadrata, seu quadrangularis figura, quod observandum est, tum propter consuetudinem; tum etiam quia est aptior ad usum altaris; agimus ergo de forma veluti spirituali, quæ in consecratione con istit; quam etiam esse antiquissimam in Ecclesia, constat ex Dionys., de Ecclesiast. Hier., cap. 4; et ex Martiali, epist. 4 ad Burdegal.; et Augustin., serm. 255 de Temp.; et Hieron., Ezech. 43, et aliorum Patrum, qui hujus consecrationis meminerunt. De hac autem consecratione sic legimus ex Evaristo P., apud Burch., lib. 3, cap. 27, et ex Concilio Agath., cap. 14, apud Gratianum, cap. Altaria 2, de Consecr., dist. 4: *Altaria placuit, non solum unctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari.* In quibus verbis ponuntur requisita ad consecrationem; primum est unctione chrismatis, de qua S. Cyprian., serm. de Unctione chrismatis: *Altarium lapides oleo delibuti spiritualem significant sacris mysteriis inesse pinguedinem;* et Augustin., dicto serm. 255 de Temp.: *Celebramus (inquit) festivitatem, in qua benedictus, vel unctus est lapis, ut quod in altari visibiliter colitur, in nobis invisibiliter compleatur;* et Rabanus, lib. de Instit. Cleric., cap. 45: *Altare, inquit, post aspersionem aquæ, chrismate perungitur ad imitationem Patriarchæ Jacob;* et infra: *Chrismatis livitur unguento, ut demonstretur, quod omnis sanctificatio constat in Spiritu Sancto.* Ex quorum Patrum sententias plures rationes hujus cæremoniæ colligi possunt. Secundo requiritur benedictio, quæ partim fit aspersione aquæ benedictæ, ut Raban. supra indicat; partim signo crucis, ut Augustin. meminit, serm. 49 de Sanctis; partim, aliis orationibus, et ritibus, quæ in Pontificali traduntur, de quibus videri potest Guliel. Durand., lib. 4 Rational., cap. 7.

5. Quæsitum. — Quæsito satisfit. — Quæsumum aliud. — Quæsito satisfit. — Tertio additur, hanc benedictionem debere esse sacerdotalem; quod intelligendum est, quasi per anthonasiam, de Episcopali, quia nullus aliis præter Episcopum potest hanc consecrationem efficere, ut constat ex Hormisda, in cap. Nullus presbyter, de Consecr., dist. 4. Unde Damas. Papa, in epist. 4 decret., negat posse Chorépiscopos altare erigere, ungere aut sacrare; quod intelligendum est ordinaria potestate; Papa enim recte potest committere hanc potestatem simplici sacerdoti, ordinarie autem non facit; solum invenio hoc esse concessum presbyteris societatis Jesu, pro locis remotissimis infidelium, in quibus Episcopi Catholici non adsunt, in Bulla Pauli III, anni 1549. Observandum vero in hoc est, hanc altaris consecrationem tamdiu durare quamdiu lapis consecratus integer manet; si autem frangatur, consecrationem amittit, de qua re multa scribunt Sylvest., verbo Altare, quæst. 8 et sequentib.; Palud., Navarr., et alii locis supra citat.; et Ivo, epist. 32 et 128; qui omnes docent, oportere fractionem esse notabilem, ut consecratio amittatur; ita ut in neutra parte contracti lapidis possint com mode calix et hostia collocari; nam, si altera pars maneat in quantitate sufficiente, illa consecrata manebit, quia haec consecratio non requirit certam figuram in materia consecrata, sed tantum sufficientem magnitudinem, ut dictum est. Sed queri potest, utrum absque fractione possit interdum altaris consecratio amitti. Et ratio dubii est, quia in cap. 4, c. Quod in dubiis, cap. Ligneis, de Consecr. Eccl. vel altaris, sub disjunctione dicitur, si altare motum, vel contractum fuerit, iterum esse consecrandum; et loquuntur de altari fixo, et de lapide illo, cui consecratio adhibetur; ergo, quamvis ille non fragantur, si removeatur ab inferiori structura altaris,